

УДК 633.39

Код UPOV: DCTLS_GLO

Методика
проведення експертизи сортів грятости збірної (*Dactylis glomerata* L.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Dactylis glomerata* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 1 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 *Тривалість експертизи.* Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 *План експертизи.* Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.

По кожному заявленому сорту щорічно закладають:

– ділянки з окремими рослинами (А). Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин на 10-ти метрових рядках, розділених на два або більше повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,25 м;

– рядкові ділянки (В). Щільність посіву – близько 160–200 рослин на 1 п/м.

За потреби може застосовуватись спеціальна експертиза.

3.5 Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 1600–2000 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 1600–2000 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 1600–2000 рослин допускаються чотири-п'ять нетипових.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу

розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плоїдність (ознака 1);
- Рослина: час появи суцвіття (після яровизації) (ознака 5);
- Стебло: за довжиною найдовшого стебла, включаючи суцвіття (за повного розвитку) (ознака 7).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

Спостереження ведуться на А – ділянки з окремими рослинами;

В – рядкові ділянки;

С – спеціальна експертиза.

7. Таблиця ознак сортів грятти збірної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Плоїдність L C	диплоїд	2	Konrad
		тетраплоїд	4	Athos
2. QL	Листок: за жорсткістю (вегетативний ріст без яровизації) VG B 1	м'який	3	Medly
		помірної жорсткості	5	Athos
		жорсткий	7	Saborto
3. (+) QL	Рослина: тенденція до формування суцвіть (без яровизації) MS/VG A/B 1	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Kid, Oberweihst
		середня	5	Porthos
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
4. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення (після яровизації) VG B, 1	слабка	3	Mobite
		помірна	5	Athos
		сильна	7	Lupré
5. (*) (+) QN	Рослина: час появи суцвіття (після яровизації) MS/MG A/B 2–3	дуже ранній	1	
		ранній	3	Floréal, Trérano
		середній	5	Lude
		пізній	7	Athos, Baraula
		дуже пізній	9	Mobite
6. (+) QN	Рослина: габітус за появи суцвіття VS A 3	прямий	1	Porthos
		напівпрямий	3	Abar, Medly
		проміжний	5	Cambria
		напіврозлогий	7	
		розлогий	9	
7. (*) QN	Рослина: за довжиною найдовшого стебла, включаючи суцвіття (за повного розвитку) MS A 3	коротка	3	Lucifer
		середня	5	Athos
		довга	7	Lude
8. (+) QN	Стебло: за довжиною верхнього міжвузля (як для 7) MS A 3	коротке	3	Porthos
		середнє	5	Athos
		довге	7	Lude

1	2	3	4	5
9. QN	Суцвіття: за довжиною (як для 7) MS A 3	коротке	3	Athos
		середнє	5	Lude
		довге	7	Porthos
10. (*) QN	Прапорцевий листок: за довжиною (як для 7) MS A 3	короткий	3	Lucifer
		середній	5	Saborto
		довгий	7	Porthos
11. (*) QN	Прапорцевий листок: за шириною (як для 10) MS A 3	вузький	3	
		середній	5	Athos, Baraula
		широкий	7	Saborto

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів грестиці збірної

Фази розвитку рослин, у які необхідно робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	Сформований кущ у рік сівби
2	Початок появи волоті
3	Сформовані суцвіття
4	Цвітіння

До 3. Рослина: тенденція до формування суцвіть (без яровизації).

По кожному сорту підраховують рослини, що мають не менше 3-х суцвіть. Оцінку в цілому по досліді проводять у фазі повного виявлення ознаки.

До 5. Рослина: час появи суцвіття (після яровизації).

А. Ділянки з окремими рослинами.

Реєструють час появи суцвіть на кожній рослині. Рослиною, що вступила у фазу викидання суцвіття, вважається така, у якої з піхви верхнього листка з'явилися верхівки трьох суцвіть. Ґрунтуючись на строках викидання суцвіть окремих рослин, обраховують середній показник для ділянки і загалом по сорту.

В. Рядкові ділянки.

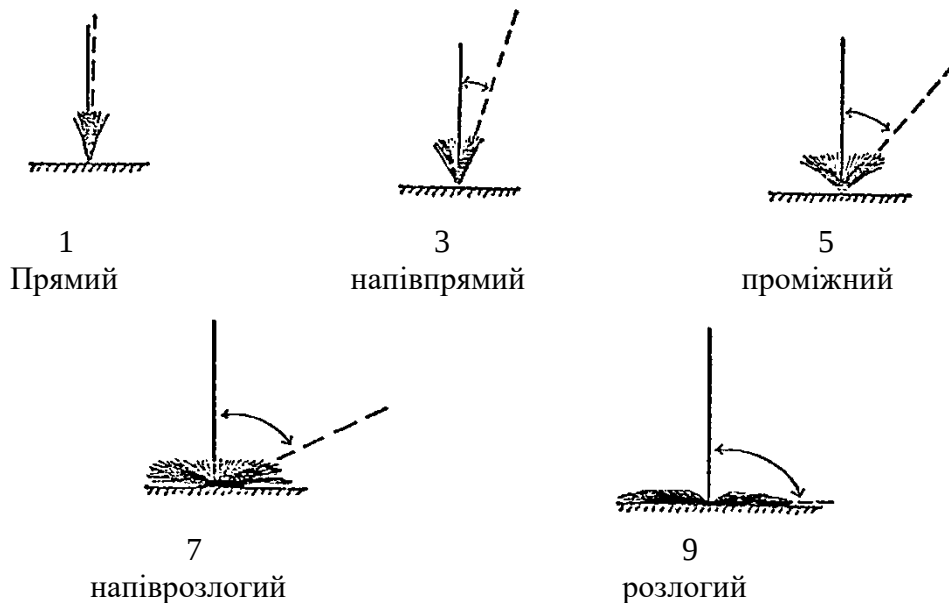
За кожного спостереження відмічають такі фази:

- 1 – фаза потовщення піхви верхнього листка;
- 2 – видно верхівки суцвіть;
- 3 – поява 1/4 частини суцвіть;
- 4 – поява 1/2 частини суцвіть.

За фазу викидання суцвіть приймають дату, коли рослини перебувають у фазі 2. За потреби показники можна обчислити методом інтерполяції.

До 6. Рослина: габітус за появи суцвіття.

Габітус оцінюють візуально за кутом, утвореним листками і пагонами між уявною вертикальною віссю.

До 8. Стебло: за довжиною верхнього міжвузля (як для 7).

Довжина міжвузля визначається за повного розвитку рослини. Найдовше верхнє міжвузля кожної рослини визначається як відстань між верхнім вузлом та основою суцвіття.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Cocksfoot (*Dactylis glomerata* L.) (TG /31/8, UPOV) // Geneva. 2002-04-1. – 15 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg031.pdf